

Tjänsteutlåtande

Kommunstyrelsens kontor
Sofia Coyne

Till Kommunstyrelsen

Datum 2017-03-27 reviderat 2017-04-05
Dnr KS 2017/0122

Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun

Sammanfattning

I revisionsrapport, ”Granskning av styrning och kontroll av samhällsbetalda resor” från september 2016 framgår att kommunens revisorer har rekommenderat Byggnadsnämnden att revidera riktlinjerna för turbundna resor då de nuvarande bara avser Utbildningsnämnden samt att de innehåller ett stycke om att avgiftsuttag som inte är aktuellt.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

1. Godkänna riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun i enlighet med bilaga 3, daterat 2017-02-03.
2. Upphäva Riktlinjer och tillämpningsanvisningar enligt bilaga 4, daterat 2007-08-08.

Bakgrund

Samhällsbyggnadsförvaltningen skriver i sitt tjänsteutlåtande ”Riktlinjerna för turbundna kommunala färdtjänstresor finns för elever i grundskola och särskola och är från 2007, se bilaga 2. Då var också ansvaret för samhällsbetalda resor uppdelat på flera myndigheter. Riktlinjerna från 2007 innehåller dessutom felaktiga uppgifter om avgiftsuttag. Den 1 oktober 2009 samlades alla typer av samhällsbetalda resor under Samhällsbyggnadsförvaltningen. För att kommunen ska kunna bedriva en rättsäker handläggning av samhällsbetalda resor behövs tydliga riktlinjer som ett stöd för handläggare. Riktlinjerna är ett komplement till lagstiftningen.”

Vidare skriver Samhällsbyggnadsförvaltningen ”Förvaltningen har haft en sakkunnig jurist till hjälp för att ta fram bifogade riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun. Samhällsbyggnadsförvaltningen förespråkar att bifogade riktlinjer och tillämpningsanvisningar antas och förs in i kommunens författningssamling.”

Förvaltningens slutsatser

Efter justering av Byggnadsnämndens protokoll har förvaltningen noterat en felskrivning i beslutsunderlaget enligt följande: I Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2017-02-06, reviderat 2017-02-21, står skrivet ”Antal resevärdar som nyttjar och har rätt till turbundna resor uppgår idag till cirka 120 personer och till en kostnad på knappt 500 tkr per år.”

Tjänsteutlåtande

Korrekt lydelse ska istället vara ” Antal resenärer som nyttjar och har rätt till turbundna resor uppgår idag till cirka 120 personer och till en kostnad på knappt 500 tkr per månad.” Kostnaden ska således vara angiven per *månad* inte per år.

Kommunstyrelsens kontor, kommunkansliet, har inget övrigt att erinra.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

Byggnadsnämnden har behandlat ärendet 2017-02-21, § 2:6

Bilagor

1. Protokollsutdrag från Byggnadsnämndens sammanträde 2017-02-21, § 2:6
2. Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2017-02-06, reviderat 2017-02-21.
3. Riktlinjer och tillämpningsanvisningar 2017-02-03.
4. Riktlinjer och tillämpningsanvisningar 2007-08-08.

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Peter Freme
Kanslichef

Expedieras

- Revisorerna
- Byggnadsnämnden
- Kommunkansliet

§ 2:6

Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun

Sammanfattning

I revisionsrapport, ”*Granskning av styrning och kontroll av samhällsbetalda resor*” från september 2016, framgår bland annat rekommendationen att uppdatera riktlinjer för kommunala turbundna färdtjänstresor.

Beslut

Byggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslå Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Godkänna riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers Kommun enligt bilaga 1 till tjänsteutlåtande, 2017-02-06, reviderad 2017-02-21.

Bakgrund

Kommunens revisorer genomförde under 2016 en revision, ”*granskning av styrning och kontroll av samhällsbetalda resor*”. Samhällsbetalda resor består förutom av skolskjutsning av tre typer av färdtjänstresor. Dessa är Riksfärdtjänst, Kommunala turbundna resor och färdtjänst i Stockholms läns Landsting. Skolskjuts, Riksfärdtjänst och turbundna resor beslutas och bekostas av kommunen. Färdtjänst i Stockholms läns Landsting handläggs av kommunen och beslutas av Landstinget.

I revisionsrapporten rekommenderas byggnadsnämnden bland annat att uppdatera riktlinjerna för kommunala turbundna färdtjänstresor.

Turbundna resor innefattar bland annat daglig verksamhet inom LSS, dagverksamhet för äldre, sysselsättning och växelvård. Även vissa resor till och från grundskola, särskola och fritidshem för barn med funktionshinder ingår i denna resandegrupp. Resor förekommer inom kommunen och till andra kommuner. Insatserna beslutas av Vård- och omsorgsnämnden och rätt till färdtjänst beslutas av Byggnadsnämnden. Resorna förutsätter samåkning i buss eller taxi så långt det är möjligt.

I ärendet föreligger tjänsteutlåtanden, daterade 2017-02-06 samt rev. 2017-02-21.

Nämndens slutsatser

Riktlinjerna för turbundna kommunala färdtjänstresor finns för elever i grundskola och särskola och är från 2007, se bilaga 2. Då var också ansvaret för samhällsbetalda resor uppdelat på flera myndigheter. Riktlinjerna från 2007 innehåller dessutom felaktiga uppgifter om avgiftsuttag. Den 1 oktober 2009 samlades alla typer av samhällsbetalda resor under Samhällsbyggnadsförvaltningen. För att kommunen ska kunna bedriva en rättssäker handläggning av samhällsbetalda resor behövs tydliga riktlinjer som ett stöd för handläggare. Riktlinjerna är ett komplement till lagstiftningen.

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

Antal resenärer som nyttjar och har rätt till turbundna resor uppgår i dag till cirka 120 personer och till en kostnad på knappt 500 tkr per år.

Förvaltningen/nämnden har haft en sakkunnig jurist till hjälp för att ta fram bifogade riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun.

Byggnadsnämnden förespråkar att bifogade riktlinjer och tillämpningsanvisningar antas och förs in i kommunens författningssamling.

Bilagor

1. Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun, 2017-02-03.
2. Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för turbundna kommunala färdtjänstresor för elever i grundskola och särskola, 2007-08-08.

Österåkers signaturer

Utdragsbestyrkande

Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun

1. Riktlinjernas syfte

Riktlinjerna är i första hand ett stöd för handläggare som arbetar med ärenden avseende kommunala turbundna resor. Kommunala turbundna resor är sådana färdtjänstresor där ansvaret inte överförs på Stockholms län landsting. Dessa resor definieras i 9 § i färdtjänstavtalet mellan kommunen och Stockholms län landsting och redovisas utförligt nedan.

Riktlinjerna kompletterar och förklarar färdtjänstlagen, uttalanden från förarbeten och rättspraxis. Om riktlinjerna i något avseende strider mot gällande rätt eller mot vedertagen tolkning av gällande rätt ska riktlinjerna inte tillämpas med avseende på detta.

Ett viktigt syfte med riktlinjerna är att de ska bidra till en rättvis och lika behandling av varje persons ansökan om kommunala turbundna resor. Riktlinjerna kan även användas för att ge information om kommunala turbundna resor både till personer som ansöker om tillstånd och till personer som redan har tillstånd för kommunala turbundna resor.

2. Tillämpningsområde

Med kommunala turbundna resor avses sådana färdtjänstresor som enligt 9 § i färdtjänstavtalet mellan Kommunen och Stockholms läns landsting inte är överförda på landstinget.

9 § i färdtjänstavtalet har följande lydelse:

Detta avtal omfattar inte resor föranledda av kommunala beslut rörande aktiviteter för äldre och funktionshindrade inom grundskola, vård och omsorg. Med resor enligt ovan avses:

- resor till och från grundskola, särskola och fritidshem för barn med funktionshinder (ej förskola och gymnasium),
- resor till och från daglig verksamhet för personer tillhörande LSS personkrets 1 och 2,

- resor för äldre och funktionshindrade till och från dagverksamhet beslutad av kommunen,
- resor för äldre och funktionshindrade vid start och avslut i samband med vistelse vid växelvård/korttidsvistelse som är beslutad av kommunen (undantag för egen fritidsresa i besökssyfte under växelvård/ korttidsvistelse för vilken landstinget svarar).

Det är alltså de resor som omfattas av regleringen i 9 § färdtjänstavtalet som utgör de s.k.

kommunala turbundna resorna och som kommunen har ansvar för.

Med avseende på de resor som är definierade i 9 § färdtjänstavtalet så ansvarar kommunen enligt 3 § lagen (1997:736) om färdtjänst, såvitt gäller kommuninvånarna, för att färdtjänst (kommunala turbundna resor) av god kvalitet anordnas inom kommunen och, om det finns särskilda skäl, mellan kommunen och en annan kommun. En kommun får för sina kommuninvånare anordna färdtjänst också i eller mellan andra kommuner.

Med undantag av de resor som definieras i 9 § färdtjänstavtalet ansvarar Stockholms läns landsting för kommuninvånarnas alla övriga resor enligt lagen (1997:736) om färdtjänst till följd av att överlåtelse av ansvaret för dessa resor skett i enlighet med 4 och 5 §§ lagen (1997:736) om färdtjänst.

3. Resor som regleras i annan lag eller förordning

Tillståndet för kommunala turbundna resor gäller inte för resor som ska bekostas av staten eller kommunen enligt annan lag eller förordning såsom:

- Sjukresor enligt lagen (1991:419) om resekostnadsersättning – sjukreselagen.
- Skolskjuts till grund- och särskola enligt 10 kap. 32 och 33 § skollagen (2010:800).
- Resor till och från vissa skolor enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan.

Resor för personer i arbetslivsinriktad rehabilitering enligt förordningen (1991:1321) om rehabiliteringsersättning.

4. Färdtjänstresor för vilka Stockholms läns landsting ska svara

Tillstånd för kommunala turbundna resor kan inte erhållas för sådana färdtjänstresor för vilka Stockholms läns landsting ansvarar enligt färdtjänstavtalet mellan kommunen och Stockholms läns landsting.

5. Resor inom olika verksamheter

Tillståndet för färdtjänst gäller inte för resor som kommunala, landstingskommunala, statliga eller privata verksamheter anordnar inom sin verksamhet.

6. Resor i tjänsten

Tillståndet för kommunala turbundna resor gäller inte för resor i tjänsten. Med tjänst avses alla former av förvärvsarbete som anställd, egen företagare eller uppdragstagare.

7. Grunderna för rätt till kommunala turbundna resor

Tillstånd till kommunala turbundna resor skall beviljas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

Tillståndet omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

8. Tillståndets innehåll

Tillstånd till kommunala turbundna resor meddelas för viss tid eller tills vidare.

Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om,

1. vilket färd sätt som får användas,

Lin - *ek*

2. inom vilket område resor får göras, och
3. hur många resor tillståndet omfattar.

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för tillståndshavaren får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor.

9. Ansökan om tillstånd för kommunala turbundna resor

Ansökan om tillstånd för kommunala turbundna resor ska lämnas in till kommunen.

Ansökan ska innehålla:

- Intyg från läkare som styrker den sökandes behov för färdtjänst i form av kommunala turbundna resor (så kallat färdtjänstintyg) eller annan relevant information som styrker behovet.
- Kopia på beslut om insats som kan föranleda rätt till kommunala turbundna resor.

Kommunen utreder den sökandes svårigheter att förflytta sig på egen hand och att resa med kollektivtrafik. Om utredningen ger stöd för rätt till kommunala turbundna resor kommer sökanden att erhålla beslut i form av tillstånd till kommunala turbundna resor med angivande av förutsättningarna för resorna.

För det fall sökande redan erhållit tillstånd till färdtjänst av Stockholms Läns Landsting kommer prövningen i normalfallet enbart att avse vilket färdstätt som får användas, inom vilket område resor får göras, och hur många resor tillståndet omfattar samt tidsomfattning av tillståndet. Om det finns anledning att anta att förändringar avseende omfattningen på sökandens funktionshinder skett sedan tillstånd till färdtjänst meddelats eller om det annars finns skäl kan även en prövning av funktionshindret och därtill kopplade svårigheter att förflytta sig på egen hand komma att ske på nytt.

10. Tillstånd för ledsagare

Personer med funktionsnedsättning som behöver en ledsagare för att kunna genomföra den kommunala turbundna resan kan ansöka om att tillståndet ska gälla för detta. Följande förutsättningar gäller:

- Personer med funktionsnedsättning ordnar ledsagare själv enligt socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om särskilt stöd och service (LSS).
- Behovet av ledsagare måste vara knutet till själva resan och inte till exempelvis vistelsen på resmålet. Bärhjälp, tolk och annan personlig hjälp före och i anslutning till resan med kommunala turbunden resa är exempel på behov som inte ger rätt till ledsagare vid resa med kommunal turbunden resa. Detsamma gäller även för hjälp i samband med på och avstigning, användning av säkerhetsbälte, hantering av bagage, förflyttningshjälpmedel eftersom föraren av den kommunala turbundna resan ska hjälpa till med detta.
- Om det finns särskilda skäl kan fler än en ledsagare omfattas av tillståndet.
- En ledsagare har inte rätt att kräva en viss placering i fordonet.
- Barn under 12 år med tillstånd för kommunala turbundna resor behöver inte ansöka om tillstånd för ledsagare. De har alltid rätt att ta med ledsagare. Barn under 7 år med tillstånd för kommunala turbundna resor måste av säkerhetsskäl alltid resa med ledsagare.

11. Tillstånd med och utan tidsbegränsning

Ett tillstånd för kommunala turbundna resor gäller för en bestämd tid (så kallat tillstånd med tidsbegränsning) eller tills vidare (så kallat tillstånd utan tidsbegränsning).

En person kan vanligtvis endast få tillstånd utan tidsbegränsning om funktionsnedsättningen kommer att vara varaktig och om personen har väsentliga svårigheter att förflytta sig eller att resa med kollektivtrafiken trots eventuell medicinsk utveckling och förbättrad tillgänglighet i kollektivtrafiken.

En tidsbegränsning kan också gälla under en viss årstid. Om personen har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med kollektivtrafik främst under vintertid, kan tillståndet gälla från

1 november till den 30 april (så kallat vintertillstånd) eller om särskilda skäl föranleder det avseende annan angiven tidsperiod.

12. Typ av fordon

Ett tillstånd för kommunala turbundna resor kan innehålla bestämmelser om vilken typ eller vilka typer av fordon och trafikslag som färdtjänsten anvisar för resor med färdtjänst.

13. Förflyttningshjälpmedel

En person med tillstånd för kommunala turbundna resor får ta med sig ett förflyttningshjälpmedel (exempelvis rullator, rullstol) om det ryms i den typ av fordon som tillståndet gäller för.

14. Placering i fordonet

Ett tillstånd för kommunala turbundna resor kan innehålla bestämmelser om var personen med funktionsnedsättning ska placeras i fordonet:

- Fri placering (personen ska kunna sitta i fordonets samtliga säten).
- Placering i framsätet (om personen har behov av ökat benutrymme eller reglerbart ryggstöd vid resa med taxi).
- Liggande placering (om personen har behov av att resa liggande har man rätt till bårtransport i specialfordon (Bårtaxi). Liggande transport i andra fordon än specialfordon är inte tillåtet).

15. Samplanerad färdtjänst

Kommunala turbundna resor är en särskild kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning. Kollektivtrafik innebär att man reser tillsammans med andra. Utgångspunkten är därför att resan med kommunala turbundna resor normalt samplaneras så att flera personer reser tillsammans.

Om en person med tillstånd för kommunala turbundna resor behöver resa enskilt kan detta tillåtas om funktionsnedsättningen är av sådan art att det skulle vara oskäligt att kräva att personen reser tillsammans med andra. För att få resa enskilt måste personen lämna in en ansökan och läkarintyg till kommunen som fattar beslut utifrån varje enskild persons behov.

16. Ändring av tillstånd för färdtjänst

Om förhållandena ändras kan bestämmelserna i ett tillstånd för kommunala turbundna resor ändras. En sådan ändring kan ske på initiativ av personen med tillstånd för kommunala turbundna resor eller av kommunen.

17. Begränsningar i tillståndet för färdtjänst

Kommunen får ändra bestämmelserna om personen som har tillstånd för kommunala turbundna resor har gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de bestämmelser som gäller för tillståndet.

18. Återkallelse av tillstånd till kommunala turbundna resor

Tillståndet för kommunala turbundna resor får återkallas

- om personen inte längre har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med kollektivtrafik,

- har gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de bestämmelser som gäller för tillståndet

19. Överklagande

Tillståndsgivarens beslut i frågor om tillstånd till kommunala turbundna resor, föreskrifter om innehåll i och omfattning av tillstånd samt återkallelse av tillstånd får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol enligt 16 § lagen (1997:736) om färdtjänst. Beslut i överklagbara frågor skall förses med besvärshänvisning.

20. Giltighet

Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för kommunala turbundna resor i Österåkers kommun ska gälla från och med den 1 juni 2017.

2007-08-08

Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för turbundna kommunala färdtjänstresor för elever i grundskola och särskola

1. Bakgrund

Skollagen och andra angränsade lagar ger barn och elever med funktionshinder begränsade möjligheter vad gäller resor till och från fritidshem alternativt till och från egen vald skola. *Färdtjänstlagen* däremot, ger andra möjligheter i detta avseende.

Kommunerna i Stockholms län, inklusive Österåkers kommun, har tecknat avtal med Stockholms läns landsting avseende färdtjänst. Avtalet innebär att Österåkers kommun överlåtit sina uppgifter enligt *Färdtjänstlagen* till landstinget. Avtalet omfattar dock inte resor förordade av kommunala beslut för bl.a. funktionshindrade barn och elever. Detta förhållande kan inte innebära att kommunen, trots avtalet, kan underlåta att pröva ansökningar och ha möjlighet att bevilja färdtjänst när den sökande befinner sig ha rätt till sådan. Ansvar för att pröva denna typ av ansökningar ligger på Kommunfullmäktige, om fullmäktige inte delegerat beslutsrätten till annan nämnd.

Mot denna bakgrund har Kommunfullmäktige i november 2006 delegerat till Utbildningsnämnden kommunens uppgifter enligt *Färdtjänstlagen* (1997:736), när det gäller resor förordade av kommunala beslut inom nämndens ansvarsområde.

Enligt *Färdtjänstlagen* har en kommun rätt att ta ut avgift för färdtjänstresor. Kommunfullmäktige har emellertid beslutat att turbundna kommunala färdtjänstresor inte är förenade med någon kostnad till dess att barnet/eleven fyllt 19 år.

Av Kommunfullmäktiges beslut framgår även att budgetmedel tillförs berörda nämnder, motsvarande den kostnad nämnden har med anledning av beslut om *Färdtjänstlagen*. Alltså ska nämnden kompenseras för eventuella ökade kostnader till följd av beslut om beviljad färdtjänst.

2. Färdtjänstlagen

Av förarbetena i *Färdtjänstlagen* (proposition 1996/97:115, trafikskottets betänkande 1997/98: TU3 samt riksdagskrivelsen 1997/98:10) framgår inriktningen och synsättet, när det gäller funktionshindrades resor.

Som en fundamental princip gäller att färdtjänst inte (längre) skall betraktas som en omsorgsfråga. Genom införandet av *Färdtjänstlagen* utmönstrades följaktligen färdtjänstbegreppet ur socialtjänstlagen.

Som en annan fundamental princip gäller införandet av *Färdtjänstlagen*, att färdtjänst i huvudsak skall behandlas som en trafikpolitisk fråga i syfte att bidra till en tillfredställande trafikförsörjning för funktionshindrade.

3. Vem är berättigad turbundna kommunala färdtjänstresor?

För berättigande till turbundna kommunala färdtjänstresor krävs att den sökande har ett varaktigt funktionshinder (längre än sex månader) och som har väsentliga svårigheter att resa med allmänna färdmedel. För beviljande av ansökan om turbundna kommunala färdtjänstresor krävs intyg som styrker funktionshindrets art och varaktighet.

Turbundna kommunala färdtjänstresor som är Utbildningsnämndens ansvar:

- Resor från fritidshem för barn med funktionshinder upp till och med 12 år.
- Resor till och från egen vald skola för elever med funktionshinder upp till och med 18 år.

4. Avgiftsbelagda kommunala färdtjänstresor.

Avgiften avser endast vuxna personer, 19 år och äldre.

För kommunen för en avgift.

5. Delegation

Utbildningsnämnden delegerar vidare kommunens uppgifter enl. färdtjänstlagen (1997:736), när det gäller resor anordnade av nämnden, rörande turbundna kommunala färdtjänstresor, till *samordnare kundval*.